

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor: HANA ŠVITORKOVÁ

Název: *Římský vliv na germánský kmen Cherusků*

Místo, rok, rozsah práce: Praha, odevzdáno na Katedře dějin a didaktiky dějepisu PedF UK v dubnu 2023, 52 stran textu, seznam pramenů a literatury, přílohy: mapa, vyobrazení vybraných archeologických nálezů, příklady ztvárnění Cherusků v moderním umění

Oponent práce: PhDr. Jan ZDICHYNEC, Ph.D.

Hodnotící kritéria

	splňuje	splňuje z větší části	splňuje z menší části	nesplňuje
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.	x			
Metody využití autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.	x			
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu.		x		
Struktura práce je vyvážená a logická.		x		
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu.	x			
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb.	x			
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie.	x			
Autor správně cituje.	x			
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	x			

Celkové hodnocení (slovně)

Oponování práce HANY ŠVITORKOVÉ jsem přijal rád: vždy potěší, když si kandidát na bakalářské úrovni studia zvolí pro svou práci neotřelé a zároveň nesnadné téma spjaté s antickými dějinami, jež lze podat i z „naší“, „středoevropské perspektivy“. Student tak může procvičit práci s prameny různých typů, rozhlédnout se po literatuře, vyzkoušet si nástrahy historického řemesla. H. Švitorková si tuto možnost zvolila dobrovolně a vytěžila z ní mnoho: ideálně propojila svůj zájem o antiku s druhým oborem studia, tj. německým jazykem, a cíle své práce vcelku naplnila.

Práce je po formální a jazykové stránce kvalitní. Autorka píše bez chyb, čtivě a výstižně. V textu najdeme jen drobné jazykové prohřešky a nepřesnosti.¹ Např. by mohla vysvětlit rozdíl mezi anglickou a českou verzí názvu (*on Cherusci/ římský vliv na germánský kmen Cherusků*). Klíčová slova oddělujeme středníkem, nadbytečné jsou mezery z obou stran pomlčky mezi letopočty. Poznámky pod čarou jsou celkem v pořádku. Na s. 8 najdeme nesprávný tvar *děti doprovázející* (2. odstavec, ř. 3 odspodu). V klíčových slovech mohlo být doplněno časové vymezení výzkumu.

Struktura práce odpovídá autorčině záměru, snad je rozčleněna poněkud příliš podrobně. H. Švitorková si všímá kontextu cheruského kmene a vymezuje jej vůči ostatním germánským kmenům. Trochu se opakují informace např. o Arminiovi či dalších náčelnících; myslím si, že téma se poněkud posouvá od římského vlivu na Cherusky spíše k postižení vývoje kmene v antických pramenech. Závěr práce není špatný, byť nepostihuje všechny aspekty zde sledované – a najednou se objevuje třeba zmínka o římském vlivu na pohřbívání o Cherusků, převzatá z literatury, která se v textu zatím neobjevila.

Po stránce obsahové lze říci, že H. Švitorková shromažďuje a přesvědčivě hodnotí všechny dostupné prameny písemné i archeologické. Důkladněji by měl být zohledněn např. Paulus Orosius a jeho jistě specifická, křesťanská interpretace problematiky. Chybí však úplně charakteristika dosavadní literatury a bádání a vymezení se vůči němu – není tedy explicitně jasné, co autorka k tématu přináší nového. Autorka přitom se sekundární literaturou pracuje, nezdůvodňuje však výběr konkrétních využitých prací (což by u tématu do jisté míry kompilačního bylo důležité). Zohlednit by se měly i rozpory, slabosti dosavadního bádání. Oceňuji začlenění do kontextu druhého života bitvy o Teutoburském lese i srovnání různých etymologií jména Cheruskové (ovšem bez uvedení zdrojů!). Zdůvodnit by se mělo jasněji též časové vymezení výzkumu. Cheruskové jsou, pokud je to možné, charakterizováni, včetně jejich obživy a „společenských vztahů“, převážně optikou písemných pramenů.

Co se týče historického řemesla, je studie zpracována poměrně uspokojivě. Autorka pracuje s prameny (většinou v překladu), s literaturou české, anglosaské a německé provenience. Zvláště recepci německých zdrojů, ale i práci s původními prameny (částečně i v latinském, ba dokonce řeckém originále) oceňuji. Dobrá je úvaha o užívání různých slov pro stejné skutečnosti – *gens, natio*, podobně o sociálních skupinách v rámci Cherusků na s. 33. Autorka si je vědoma intence antických pramenů. Opatrněji by se mělo pracovat (případně vysvětlit) užívání pojmů *král, šlechtic, kníže* (již v abstrakt či na s. 8); na s. 19 – autorka mluví o rozdělení na *rex, dux, princeps*. Lze opravdu použít pojmu *cheruští šlechtici*? H. Švitorková totiž automaticky aplikuje termíny antických historiků na realie cheruské, což může být poněkud ošidné, neboť nevíme, jak se označovali Cheruskové sami. Domnívám se, že všechny citáty (včetně citátu z Heineho) by měly být v hlavním textu přeloženy do českého jazyka.

Dobře se prolíná výklad z pramenů a literatury (např. na s. 16 a 17 i dále), H. Švitorková by však měla důsledněji odlišit i v hlavním textu, co přebírá z literatury a co z pramenů a případně, jestli je schopna svou interpretaci posunout někam dále oproti dosavadnímu bádání. Např. v pozn. 71, pozn. 137 a jinde cituje Tacita skrze Künzla, aniž by na to upozornila, což není v pořádku. Jinde však tyto zprostředkované citace uvádí správně (pozn. 114). Měla by v hlavním textu naznačit, z jakých zdrojů je podán výklad o cherusko-římských vztazích – Cherusky se snaží vyčlenit ze skupiny ostatních germánských kmenů, ale není to vždy tak jednoduché.

Vlastní rozbor pramenů není rozsáhlý, není vždy úplně jasné, co je autorčin přínos, co je shrnující, kompilační, syntetickou částí (např. spíše z literatury se mi jeví převzatá pasáž o římských vlivech na armádu) a co vlastní analýzou, byť v práci implicitně přítomna je. Samotná analýza (zejména Arminiovy vlády, Segesta) je podařená, důležitá je např. pasáž o výchově germánských rukojmí v Římě (byť pramenů pro přesný průběh jejich „romanizace“ je velmi málo). Myslím, že práci by výrazně obohatily textové přílohy a důkladnější rozbor příloh obrazových. Proč studentka nepracuje s antologií Václava Marka a Jana Kalivody *Antické válečné umění* (Praha 1977)?

Drobné nejasnosti: na s. 17, pozn. 56 je nutno rozvinout tvrzení o moderním státě v souvislosti s Marobudovou říší; co znamená „gotické slovo“ – s. 18 – není spíš gótské? Více okomentováno mohlo být zobrazení Cherusků v moderním umění (např. v seriálu *Barbaren*).

Otázky k obhajobě:

Zná autorka další příklady zobrazení Cherusků v krásné literatuře kromě Heineho? A co jejich zobrazení ve výtvarném umění?

¹ Občas i tady ale najdeme hrubku, jako na s. 41 – *kmeny přijali*.

Lze alespoň rámcově uvažovat o početnosti, velikosti, významu kmene ve srovnání s Římany i v kontextu ostatních kmenů germánských? I kvantitativní srovnání by mohlo dát určitý rámec pro pochopení síly římského vlivu?

S jakými zdroji se jí pracovalo lépe, s jakými hůře (např. L. Walther, R. Wolters z těch nejnovějších)?

Neměly by se ve výzkumu zohlednit i práce Jordana a Ammiana Marcellina, případně Cicerona?

Proč si H. Švitorková vlastně zvolila právě toto téma, proč konkrétně zrovna Cherusky, v čem by se lišili od ostatních germánských kmenů? Dají se opravdu Cheruskové vyčlenit ze systému kmenů, není to jen trochu klíšé, že se bojovalo v Teutoburském právě s nimi?

Co si představit pod pojmem slovem *cheruská společnost* v této době?

Čím k tématu autorka jako Češka nově přispěla – co je kompilace, co je vlastní přínos?

V čem posunula dosavadní bádání? Dokáže si kandidátka představit, jak by sledované téma rozvíjela dál? Nabízí se třeba srovnání s nějakými dalšími kmeny?

Práci doporučuji k obhajobě.

Datum: St. Marienstern, 15. 5. 2023

Podpis oponenta práce: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.